

ADRODDIAD BLYNYDDOL CRAFFU

CYNGOR GWYNEDD

2015/16

A. Pwyllgor Craffu Corfforaethol

Cadeirydd Y Cyngorydd Dyfrig Jones
Is-Gadeirydd Y Cyngorydd Jason Humphreys

Cylch Gorchwyl

- Strategaeth Corfforaethol
- Partneriaethau
- Ymgysylltu
- Trawsnewid Busnes
- Effeithlonrwydd Gwasanaethau
- Gwasanaethau Yfory
- Cytundeb Canlyniadau
- Gweithlu
- Gofal Cwsmer
- Hawl galw i mewn materion Pwyllgor Archwilio.

Yn ystod y flwyddyn, cynhaliwyd dau Ymchwiliad Craffu ('Tai Gwyliau a Threthi' ac 'Ymgysylltu ar Her Gwynedd') a craffwyd yn ffurfiol ar 9 o eitemau eraill. Dyma restr ohonynt:-

- Strategaeth Gaffael 2014/15
- Strategaeth Ffordd Gwynedd
- Strategaeth Caffael Cyngor Gwynedd – Rheolaeth Categori a Chadw'r Budd yn lleol
- Cynnal a Chefnogi'r Gweithlu
- Bil Drafft Llywodraeth Leol (Cymru)
- Cynllun Cydraddoldeb Strategol Gwynedd 2016-20
- Strategaeth Technoleg Gwybodaeth
- Trefn Gwynion y Cyngor Gwynedd Council
- Y budd i Wynedd o gadw'r dreth fusnes

Rhoddir manylion pellach ar waith ac argymhellion y ddau ymchwiliad a hefyd ar rai o'r prif faterion a dderbyniodd sylw yn y Pwyllgor yn ystod y flwyddyn:-

1. Ymchwiliadau Craffu

Bu gwaith ar ddau Ymchwiliad Craffu yn ystod y flwyddyn fel a nodir isod. Fodd bynnag, ni adroddwyd ar yr ymchwiliadau hyd Mehefin 2016, sef ar ol y flwyddyn adrodd. Gweler amlinelliad o'r ymchwiliadau isod, a gellir gweld yr adroddiadau terfynol ar y safle we:

CO 1 Ymchwiliad Tai Gwyliau a Threthi

Beth wnaeth y craffwyr?

Sefydlwyd yr Ymchwiliad Craffu mewn ymateb i gais gan yr Aelod Cabinet Adnoddau i edrych ar sefyllfa cyngorau eraill yng nghyd-destun trosglwyddiadau o gyfundrefn Treth Cyngor i gyfundrefn Trethi annomestig, gan chwilio am atebion ymarferol er mwyn delio â'r sefyllfa yng Ngwynedd gan atal neu arafu unrhyw drosglwyddo anaddas.

Er mwyn gallu dod i gasgliad, bwriad yr ymchwiliad oedd:

a) Deall y sefyllfa yng Ngwynedd a'i effaith

- b) Deall rôl a chyfrifoldebau Swyddfa'r Prisiwr a'u craffu
- c) Deall rôl a chyfrifoldebau Llywodraeth Cymru a'u craffu
- ch) Ymchwilio i'r sefyllfa mewn cynghorau eraill, gan gynnwys Lloegr, i weld os yw'r un problemau yn bodoli ac i weld os oes unrhyw wersi i'w dysgu ganddynt.

Argymhellion gan y Craffwyr i'r Cynghorydd Peredur Jenkins, Aelod Cabinet Adnoddau

Gweler yr adroddiad gyflwynwyd i bwyllgor Craffu Corfforaethol ar 16 Mehefin 2016

Effaith Disgwyliedig

Er nas adroddwyd i'r Pwyllgor yn swyddogol hyd Mehefin 2016, sy'n dechnegol y tu allan i ffenestr amser yr adroddiad hwn, derbyniwyd pob un o'r argymhellion gan yr Aelod Cabinet. Yn ychwanegol, mae'r gwaith wedi esgor ar waith pellach fydd yn cael ei adrodd i'r Pwyllgor ym mis Hydref 2016 ynghylch goblygiadau gosod premiwm ar y dreth Cyngor.

CO2 Ymchwiliad Ymgysylltu ar Her Gwynedd

Beth wnaeth y craffwyr

Penderfynwyd edrych ar ddarn penodol o waith ymgysylltu, a chraffu ar y gwaith hwnnw er mwyn gweld os oedd wersi i'w dysgu i alluogi'r Cyngor i wneud yn well y tro nesaf, neu rannu wersi o ymarfer da ar draws y Cyngor yn ei gyfanrwydd.

Y tro hwn, penderfynwyd cynnal y gwaith mewn modd gwahanol, a bu i'r Craffwyr weithio gyda'r Grwp Ymgysylltu wrth iddynt hwy gymeryd stoc o ymarferiad Her Gwynedd i weld pa wersi y gellid eu dysgu ynglŷn â threfniadau ymgysylltu'r Cyngor yn fwy cyffredinol. Cafwyd trafodaeth agored a gonest iawn am yr ymarferiad Her Gwynedd.

Argymhellion gan y Craffwyr i'r Cynghorydd Dyfrig Siencyn, Aelod Cabinet dros y maes ymgysylltu

Gweler yr adroddiad gyflwynwyd i bwyllgor Craffu Corfforaethol ar 16 Mehefin 2016

Effaith Disgwyliedig

Er nas adroddwyd i'r Pwyllgor yn swyddogol hyd Mehefin 2016, sy'n dechnegol y tu allan i ffenestr amser yr adroddiad hwn, derbyniwyd pob un o'r argymhellion gan yr Aelod Cabinet. Cafwyd ymrwymiad clir i fod yn addasu ar gyfer gwaith ymgysylltu i'r dyfodol ac mae'n rhywbeth byw ar agenda'r Grwp Ymgysylltu. Yn ychwanegol mae'r gwaith wedi esgor ar waith pellach gan y craffwyr i edrych ar symylrwydd iaith wrth ymgysylltu.

2. Gwaith y Pwyllgor

Nodir isod rai o'r prif faterion sydd wedi derbyn sylw yn y pwyllgorau craffu ffurfiol yn sytod y flwyddyn.

PCC1. STRATEGAETH CAFFAEL CYNGOR GWYNEDD: RHEOLAETH CATEGORI A CHADW'R BUDD YN LLEOL

Beth wnaeth y Craffwyr

Mae'r Pwyllgor Craffu wedi edrych ar faes caffael nifer o weithiau dros y blynnyddoedd diweddar gydag ymchwiliad i drefniadau caffael y Cyngor wedi ei gynnal. Fel ffrwyth yr ymchwiliad hwnnw cyflwynwyd trefniadau 'rheolaeth categori' i'r Cyngor.

Argymhellion

Ystyriwyd adroddiad gan yr Aelod Cabinet Economi (Cyngorydd Mandy Williams-Davies) ar y datblygiad hyd yma wrth gyflwyno rheolaeth categori fel trefn newydd o gaffael yn y Cyngor, gan gynnwys unrhyw wersi a ddysgwyd trwy brofiadau'r maes Gofal hyd yma. Ystyriwyd hefyd yr elfen o gadw'r budd yn lleol wrth gaffael a pha gamau oedd yn cael eu cymryd i annog busnesau lleol i ddatblygu.

Penderfynodd y pwyllgor:-

- Nid oes tystiolaeth hyd yma os yw trefniadau rheolaeth categori yn rhagori ar y drefn flaenorol. Dylid monitro cynnydd ar y strategaeth gaffael drwy'r pwyllgor hwn ymhen 6 mis, ac yn rheolaidd wedi hynny.
- Nodi pryder ynglŷn ag effaith unrhyw doriadau posib' ar allu adrannau. Nodwyd pryder yn arbennig ar gyfer yr Adran Economi a Chymuned, i yrru'r elfen leol ac effaith hynny ar ffyniant economaidd y sir yn fwy cyffredinol.
- Y dylid gwreiddio'r strategaeth yn egwyddorion Ffordd Gwynedd, drwy wrando'n gyson ar y negeseuon sy'n dod yn ôl gan y sector leol ac addasu'r strategaeth yn unol â hynny.
- Y dylid ceisio sicrhau cefnogaeth i hybu a chreu cyfleoedd i fusnesau lleol, mentrau cymdeithasol ayyb i ddatblygu busnesau trwy adnabod y bylchau sydd yn y farchnad, gan gynnwys annog unigolion i sefydlu busnesau o'r newydd
- Y dylid lledaenu'r neges ar draws y Cyngor, fel bod pawb yn gwybod ac yn deall yn glir beth yw'r drefn newydd.

Effaith Disgwyliedig

Gwelliant o ran trefniadau caffael y Cyngor, gyda ffocws ar gadw budd yn lleol i Wynedd a Gogledd Cymru. Mae angen parhau i gadw llygad ar y maes yma.

PCC2. STRATEGAETH TECHNOLEG GWYBODAETH DDRAFFT

Beth wnaeth y Craffwyr

Bu i'r Pwyllgor Craffu Corfforaethol graffu Strategaeth Technoleg ddrafft y Cyngor gan gynnig sylwadau adeiladol ar sut i'w gwella cyn i'r Strategaeth gael ei chyflwyno i'r Cabinet i gael ei chymeradwyo. Ystyriwyd gwerth am arian ac effeithlonrwydd, ynghyd â chostau a bodlonrwydd cwsmer.

Argymhellion

Ystyriwyd y Strategaeth ddrafft gan gynnig sylwadau i'r Adran i gryfhau'r Strategaeth drwy gyfeirio ee at lwyddiant y strategaeth flaenorol a'i ddefnyddio fel sail i'r strategaeth newydd. Nodwyd hefyd yr angen i'r Strategaeth fod yn hyblyg ac yn cael ei gyrru gan ofynion y cwsmer.

Effaith Disgwyliedig

Cafodd y strategaeth ddrafft ei diwygio cyn ei chyflwyno i'r Cabinet sydd bellach wedi ei mabwysiadu. Bydd y Strategaeth yn sail i gyflwyno technoleg gwybodaeth i ateb anghenion y defnyddwyr dros y blynyddoedd i ddod.

PCC3. BUDD I WYNEDD O GADW'R TRETH FUSNES

Beth wnaeth y Craffwyr

Mewn trafodaeth yn ymwneud â threthi busnes yng nghyfarfod y Cyngor Llawn ym mis Hydref 2015, bu i Aelod dynnu i sylw'r Cyngor fod Llywodraeth ganolog yn Lloegr wedi penderfynu fod cynghorau lleol Lloegr am gael cadw'r dreth busnes i gyd er mwyn ei ail fuddsoddi yn lleol. Esboniwyd nad dyma'r sefyllfa yng Nghymru.

Ystyriwyd adroddiad gan yr Aelod Cabinet Adnoddau (Cyngorydd Peredur Jenkins), y Pennaeth Cyllid a'r Uwch Reolwr Refeniw a Risg yn amlinellu'r sefyllfa debygol i Wynedd petai Llywodraeth Cymru yn gosod yr un amodau yng Nghymru. Pwrpas y craffu oedd sicrhau a fyddai'r un drefn yng Nghymru yn debygol o arwain at fuddiannau, colledion, cyfleon neu beryglon i Wynedd. Gellid penderfynu yn dilyn y gwaith os oedd y Cyngor am gysylltu gyda'r Llywodraeth yng Nghymru.

Argymhellion

Bu i'r Pwyllgor argymell na ddylid ysgrifennu at y Llywodraeth yng Nghymru ar hyn o bryd i ofyn am yr un telerau i Gymru. Pe cyfyd mwy o fanylion am ddatblygiadau tebyg i Gymru, gellid gwneud gwaith craffu pellach ar y mater bryd hynny.

Effaith Disgwyliedig

Eglurder yn dilyn y craffu nad oedd angen gweithredu pellach.

B. Pwyllgor Craffu Cymunedau

Cadeirydd Y Cyngorydd Angela Russell
Is-Gadeirydd Y Cyngorydd Caerwyn Roberts

Cylch Gorchwyl

- Adfywio ac Economi
- Gwynedd Werdd
- Amgylchedd
- Rhwydwaith Trafnidiaeth a Chludiant Cymunedol
- Grymuso Cymunedau
- Gwastraff
- Tai
- Lleihau ôl-troed carbon
- Cynllun Datblygu Unedol

Yn ystod y flwyddyn, cynhaliwyd dau Ymchwiliad Craffu (Digartrefedd a Gorfodaeth Stryd) a craffwyd yn ffurfiol ar 13 o eitemau. Dyma restr ohonynt:-

- Atebolwydd yr Awdurdod Tân – Herio cynrychiolwyr y Cyngor ar yr Awdurdod
- Hylendid Bwyd – Craffu cynnydd ar adroddiad archwiliwyr allanol
- Arbedion Effeithlonrwydd Goleuadau Stryd – Craffu bwriad I gyflwyno trefniadau newydd
- Gorfodaeth Stryd – Ystyried yr angen am Ymchwiliad Craffu (gweler isod)
- Ymchwiliad Craffu – Y Drefn Gynllunio (Cytuno briff ar gyfer Ymchwiliad yn y dyfodol)
- Ymchwiliad Craffu Digartrefedd (Gweler isod)
- Cartrefi Cymunedol Gwynedd - Craffu cynnydd gwaith CCG yn erbyn addewidion y Cytundeb Trosglwyddo
- Yr Iaith Gymraeg a'r Drefn Gynllunio - Ystyried digonolrwydd yr ystyriaeth o'r iaith Gymraeg yn y Drefn Gynllunio
- Cludiant Addysg Ol-16 - Craffu cynnydd ar argymhellion Ymchwiliad Craffu
- Cytundebau Adran 106 - Llunio cynigion i wneud gwell defnydd o'r Cytundebau hyn
- Gwastraff Gweddilliol ac Ail-gylchu - Craffu cyflwyno trefniadau casglu newydd
- Arbediad Effeithlonrwydd Gwasanaethau Pla Anstatudol - Craffu cynigion ar gyfer gweithredu newidiadau yn y Gwasanaethau Pla
- Yr Argyfwng Ffoaduriaid - Herio parodrwydd y Cyngor i ymateb i'r argyfwng

Nodir manylion pellach ar waith ac argymhellion y ddau Ymchwiliad Craffu gweithredol a hefyd ar rai o'r prif faterion a dderbyniodd sylw yn y Pwyllgor yn ystod y flwyddyn:-

1. Ymchwiliadau Craffu

Bu gwaith ar ddau Ymchwiliad Craffu yn ystod y flwyddyn:

CY1 Ymchwiliad Craffu Digartefedd
<u>Beth wnaeth y craffwyr</u>
Sefydlwyd yr Ymchwiliad Craffu i weithio ar friff a gytunwyd gyda'r Aelod Cabinet dros y maes Tai i ystyried y cwestiynau a ganlyn:-

- Beth yw patrwm darpariaeth yr Awdurdod a'r partneriaid yn ei gyfanrwydd ar gyfer pobl ddigartref yng Ngwynedd?
- Pa mor addas yw darpariaeth yr Awdurdod a'r partneriaid i bobl ddigartref; - Teuluoedd - Merched - Pobl ifanc - Dynion sengl?
- A yw darpariaeth ar gyfer pobl ddigartref yn cwrdd ag anghenion y defnyddiwr?
- Pa mor hygyrch yw'r darpariaethau i'r defnyddiwr ac a oes mynediad rhwydd at wasanaethau allweddol eraill?
- A yw'r ddarpariaeth ar gyfer pobl ddigartref yn gost effeithlon ac yn gynaliadwy?
- A yw'r ddarpariaeth bresennol yn ddigonol i gwrdd â'r cynnydd tebygol yn nifer y digartref yn sgil y dirwasgiad presennol a'r diwygiadau yn y gyfundrefn les?
- Beth yw rôl partneriaid i ddarparu ar gyfer pobl ddigartref?
- A oes ystyriaeth yn cael ei roi i leoliad y ddarpariaeth, hynny yw, addasrwydd yr hosteli ar sail y gwasanaethau sydd ar gael?
- A oes ystyriaeth yn cael ei roi i gefndiroedd yr unigolion sydd yn aros yno?
- Beth yw'r broses cyflwyno?
- A yw'r ddarpariaeth yn ymateb i ddigartrefedd lleol?

Argymhellion gan y Craffwyr i'r Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Tai

Dyma argymhellion yr Ymchwiliad i'r Aelod Cabinet gyda nodyn os y gwnaeth yr Aelod Cabinet dderbyn yr argymhellion hynny:-

1. <u>Newidiadau yn y Gyfundrefn Les</u> - bod yr Uwch Reolwr Tai yn arwain ar:- a. Sicrhau cyhoeddusrwydd i effaith tebygol y newidiadau a'r cymorth sydd ar gael	√
b. Annog defnydd o'r System Undeb Credyd ar gyfer diogelu taliadau rhent	√
2. <u>Gwasanaethau Cymodi</u> - bod y Grŵp Gwasanaethau Ataliol a Llety Pobl Ifanc yn mapio'r gwasanaethau / broses cyfeirio am wasanaeth gyda golwg ar lunio cynigion i wella'r ddarpariaeth	√
3. <u>Strwythur y Gwasanaeth Tai</u> - bod yr Uned Strategol Tai yn casglu gwybodaeth am strwythurau Cynghorau eraill gyda golwg ar lunio cynigion i resymoli a symleiddio	√
4. <u>Ffurflenni a Dogfennau'r Cyngor</u> - bod y Tîm Opsiynau Tai yn ail-edrych ar eu ffurflenni gyda golwg ar eu symleiddio	√
5. <u>Sefydlu Un Pwynt Cyfeirio</u> - bod yr Uned Strategol Tai, Fforwm Digartref Gwynedd a'r Uned Cefnogi Pobl yn casglu gwybodaeth am drefniadau awdurdodau eraill i chwilio am ymarfer da o ran sefydlu un Pwynt Cyfeirio ar gyfer gwasanaethau	√
6. <u>Gofal Cwsmer yn y Swyddfeydd</u> - bod yr Uwch Reolwr Tai yn arwain gwaith i:- a. wella'r eiddo a ddefnyddir gan y Tîm Digartrefedd yn Swyddfa Penrallt ar gyfer cyfweld unigolion	√
b. sicrhau cyfweliad wyneb yn wyneb gyda'r Tîm Opsiynau Tai yn ogystal â'r trefniant ffôn presennol	√
7. <u>Gwybodaeth am yr Eiddo sydd ar gael</u> - bod yr Uwch Reolwr Tai yn arwain ar:- a. sefydlu bas-data o eiddo sydd ar gael y gellir cyfeirio ato ar unwaith neu o leiaf restr gyfredol o eiddo preifat a chyhoeddus allai fod ar gael gan landlordiaid preifat a chyhoeddus er mwyn eu holi ymhellach	√
b. gael mynediad at gyfrifiadur yn yr ystafell gyfweld er mwyn edrych gyda'r ymgeisydd yn syth.	√
8. <u>Datblygu'r Sector Breifat</u> - bod y Timau Digartrefedd a Cyflenwad a Gorfodaeth	

yn:-	
a. ail gychwyn cyfarfodydd gyda landlordiaid preifat	√
b. datblygu Cynllun Aur / Arian / Efydd i landlordiaid dderbyn tenantiaid	√
9. <u>Gwella'r Amrediad o Eiddo</u> - bod y Gwasanaeth Tai yn:-	
a. annog landlordiaid i addasu eiddo anodd ei osod i'w gwneud yn fwy addas i'r gofyn a gwneud defnydd o eiddo sydd ar gael (ee eiddo myfyrwyr ym Mangor)	√
b. dylai'r Adran gynnal trafodaethau buan gyda Chartrefi Cymunedol Gwynedd i wyntyllu'r rhesymau am y nifer a chydweithio i geisio atebion creadigol i'r broblem hynny	√
c. parhau i dargedu gwaith y Tîm Tai Gwag i gyfarch anghenion carfannau digartref	√
10. <u>Darpariaeth ar gyfer Pobl 25+</u> - bod y Timau Digartref ac Opsiynau Tai yn cydweithio efo'r Sector Breifat i geisio cynyddu'r cyflenwad ar gyfer dynion sengl 25+	√
11. <u>Llety mewn Argyfwng i Bobl Ifanc</u>	
a) bod y Grŵp Gwasanaethau Ataliol a Llety Pobl Ifanc yn ymchwilio i'r posibilrwydd o ehangu'r ddarpariaeth "Night Stop / Crash Pad" yn y sir	√
b) bod y Gwasanaeth Tai yn cynnal trafodaeth benodol gyda Chartrefi Cymunedol Gwynedd am y defnydd o'i stoc i ddibenion digartrefedd	√
12. <u>Storfa Symud Eiddo</u> - bod y Tîm Digartrefedd yn ymchwilio i'r posibilrwydd gan greu achos busnes i ddenu cyllideb pellach ar gyfer ariannu darpariaeth o'r fath a'r posibilrwydd o ddefnyddio adnoddau presennol y Cyngor ar gyfer storio	√
13. <u>Darpariaeth Hosteli'r Cyngor</u> - bod yr Uwch Reolwr Tai a'r Tîm Digartrefedd yn ceisio adnoddau i fynd i'r afael â'r materion hygyrchedd a chyfleusterau a allai, yn achos Corris, arwain at edrych am leoliad gwahanol	√
14. <u>Ffioedd Hosteli</u> - bod y Timau Cefnogi Pobl a Digartrefedd yn ymchwilio i'r rhenti sydd cael eu gosod gan asiantaethau / y Cyngor	√
15. <u>Hosteli'r Cyngor a'r Cymunedau Lleol</u> - bod yr Uwch Reolwr Tai yn trefnu i'r cynghorwyr lleol fynychu'r sefydliadau	√
16. <u>Darpariaeth "Hwb"</u> - bod y Grŵp Gwasanaeth Ataliol a Gwasanaeth Llety Pobl Ifanc ar y cyd ag Economi yn trafod a oes modd datblygu achos busnes i sefydlu darpariaeth o'r fath gyda Landlord Cymdeithasol Cofrestredig fel partner	√

Effaith Disgwyliedig

Derbyniwyd pob un o'r argymhellion gan yr Aelod Cabinet. Ym Mai 2016, sydd yn dechnegol y tu allan i ffenest amser yr adroddiad hwn, adroddwyd yn ôl i'r pwyllgor bod gweithredu wedi bod ar yr argymhellion i gyd ond nad oedd argymhellion 10, 11 ac 16 wedi dwyn ffrwyth yn llawn eto ar y pryd.

CY2 Ymchwiliad Craffu Gorfodaeth Stryd

Beth wnaeth y craffwyr

Sefydlwyd yr Ymchwiliad Craffu i weithio ar friff a gytunwyd gyda'r Aelod Cabinet Priffyrdd a Bwrdeistrefol i sefydlu ddealltwriaeth ynglyn â :-

- Beth yw'r disgwyliadau a'r gofynion statudol ynghlwm â'r gwasanaeth
- Beth yw'r perfformiad presennol o safbwynt allbynnau gorfodaeth
- Beth yw lefel adnoddau sydd ar gael ar gyfer gorfodi

ac i geisio ateb y cwestiynau a ganlyn:-

- Pa bosibiliadau eraill sydd ar gael i gynorthwyo mewn gorfodi e.e. heddlu
- Pa bosibiliadau eraill sydd ar gael o ran defnyddio cwmni/au pwrpasol i roddi hysbysiadau cosbau penodedig (fel sy'n weithredol yn siroedd Conwy a Dinbych)

Ar ben hynny, yn ystod y flwyddyn gwaeth y Cyngor llawn benderfynu, yn dilyn proses Her Gwynedd, bod yr Uned Gorfodaeth Stryd yn colli adnoddau fel rhan o Becyn Toriadau'r Cyngor. Roedd gofyn felly i'r Ymchwiliad gynorthwyo'r Gwasanaeth i ymateb i'r her hynny.

Argymhellion gan y Craffwyr i'r Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet dros y maes Tai

Yr Ymchwiliad heb ei gwblhau yn ystod y flwyddyn. Cyflwynir argymhellion i'r Aelod Cabinet yn ystod Medi 2016

Effaith Disgwyliedig

Gan fod yr argymhellion heb eu cyflwyno eto i'r Aelod Cabinet, adroddir ar effaith disgwyliedig yr Ymchwiliad yn adroddiad 2016/17.

Ar ben hynny, bu'r Pwyllgor yn adolygu'r cynnydd a wnaed yn gweithredu ar argymhellion yr Ymchwiliad Craffu Cludiant Addysg OI-16 a gwblhawyd yn ystod 2014/15.

Er bod y pwyllgor wedi croesawu'r cynnydd ar rai o'r argymhellion, roedd yn destun rhwystredigaeth mawr i'r Pwyllgor bod gweithredu ar y prif elfennau o gysoni a gwella ar y cynnig i fyfyrwyr heb ei wneud mewn da bryd ar gyfer dechrau blwyddyn addysgol 2016/17.

2. Gwaith y Pwyllgor

Nodir isod rai o'r prif faterion sydd wedi derbyn sylw yn y pwyllgorau craffu ffurfiol yn sythod y flwyddyn.

CP1. Trefniadau Casglu Gwastraff Gweddilliol ac Ail-gylchu

Beth wnaeth y Craffwyr

Bu'r Pwyllgor Craffu yn trafod hyn am yr ail dros ers iddo alw i fewn benderfyniad y Cabinet i symud i drefniadau casglu gwastraff gweddilliol bob tair wythnos fel rhan o strategaeth wastraff ac ail-gylchu'r Cyngor.

Y tro hwn, cafodd ei graffu yn dilyn cyflwyno'r trefniadau newydd ym Meirionnydd, yr ail o ardaloedd y sir i weld cyflwyno'r trefniadau newydd.

Argymhellion

Wedi derbyn adroddiad ar weithredu'r trefniadau a oedd yn nodi bod ffigyrau perfformiad y sir, wedi cyflwyno'r trefniadau newydd yn Nwyfor a Meirionnydd, yn 58.52% ddiwedd Tachwedd 2015 yn erbyn targed o 58% erbyn Mawrth 2016 a bod y newidiadau hyn ar darged i gyflawni arbedion blynyddol o £350,000 i'r Cyngor (hyn yn ychwanegol i beidio talu dirywion), penderfynodd y pwyllgor,:-

a) eu bod yn falch o weld cynnydd yn y trefniadau ailgylchu a chasglu gwastraff a'u bod yn awyddus i gofnodi eu gwerthfawrogiad o waith caled y staff, yn arbennig felly yn ystod y tywydd garw

b) eu bod yn gweld yr angen i gyfarch rhai materion wrth i'r gwaith fynd yn ei flaen:

- bod angen i'r Aelod Cabinet barhau i bwysu ar y Llywodraeth i wneud rhywbeth am leihau deunydd pacedu nwyddau
- Y dylid rhannu gwybodaeth gyda'r Aelodau yn gyffredinol ynglyn â datblygiadau 'wash and squash' i wella glendid y deunydd sydd yn cael ei gasglu
- bod yr Aelodau yn gobeithio gweld gwelliant pellach yn y taclusrwydd wrth gasglu gan hyderu y bydd y peiriannau newydd yn hwyluso hynny
- Y dylid parhau i edrych am atebion creadigol i heriau casglu mewn ardaloedd poblog trwy ddatblygu biniau cymunedol
- Y dylid sicrhau cynnydd pellach yn yr ymgysylltu a deialog gyda thrigolion er mwyn gwella ailgylchu ymhellach.
- Angen sicrhau bod trefniadau ailgylchu ar y stryd yn symud yn ei flaen gyda phwyslais ar gael negeseuon syml a hawdd i'w deall i'r cyhoedd ar y trefniadau hynny

Effaith Disgwyliedig

Gwelliant pellach yn nhrefniadau casglu gwastraff y Cyngor, gwelliant yn y cyfraddau ail-gylchu a lleihad yn y costau tra'n cyfarch y pryderon ymarferol sydd yn codi mewn cymunedau o weithredu'r trefniadau casglu newydd.

CP2. Deddf Diogelu Bwyd – Adroddiad gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd

Beth wnaeth y Craffwyr

Ail-ymweld ag ymateb y Cyngor i adroddiad beirniadol gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd am agweddau o drefniadau'r Cyngor oedd ddim yn cydfynd â gofynion y Ddeddf Diogelu Bwyd.

Ar ôl craffu ymateb cychwynol yr adran a herio swyddog o'r Asiantaeth Safonau Bwyd am ddigonolrwydd ymateb y Cyngor, galwyd yr Aelod Cabinet a'r Adran yn ôl gerbron y pwyllgor i weld a oedd yr arwyddion cynnar o wella wedi eu cynnal.

Argymhellion

Croesawodd y pwyllgor y ffaith bod yr Uned bellach wedi dileu'r diffygion cydymffurfiaeth ffurfiol a adnabuwyd yn ystod yr ymchwiliad a llongyfarchwyd y tîm ar eu gwaith o sicrhau bod

trefniadau mewnol yr adran yn cydymffurfio gydag argymhellion yr Ymchwiliad Cyhoeddus i'r achosion o E-coli 0157 yn Ne Cymru ym Medi 2005 a bod yr holl amcanion wedi eu cyflawni.

Effaith Disgwyliedig

Disgwylir sicrwydd bod y gwelliant a welwyd mewn ymateb i'r adroddiad yn parhau ac na fydd adroddiadau beirniadol am agweddau o drefniadau'r Cyngor yn cael eu derbyn eto.

CP3. Y Gwasanaethau Difa Pla Anstatsudol

Beth wnaeth y Craffwyr

Craffu ymrwymiad y Gwasanaeth i weithredu arbediad effeithlonrwydd ym maes Difa Pla fel rhan o Strategaeth Arbedion y Cyngor. Heriwyd y dewisiadau gwahanol sydd gan y Gwasanaeth ar gyfer gweithredu'r arbediad.

Argymhellion

Gofynnwyd i'r Adran ddychwelyd i'r pwyllgor ymhen 6 mis gyda chynigion ar gyfer strwythur ffioedd newydd a thargedau incwm realistig i'r gwasanaeth difa pla fod yn hunan-gynhaliol.

Effaith Disgwyliedig

Disgwylid derbyn adroddiad yn ôl yn ystod 2016/17 (Mehfin 2016) ar gynigion diwygiedig ar gyfer cyfarfod yr her arbedion trwy wneud y gwasanaeth yn hunan-gynhaliol.

CP4. Arbediad Effeithlonrwydd Goleuadau Stryd

Beth wnaeth y Craffwyr

Ystyriwyd adroddiad gan yr Aelod Cabinet (Prifffyrdd a Bwrdeistrefol) yn adrodd ar fwriad y Gwasanaeth i ymateb i ddatblygiadau diweddar mewn technoleg goleuo, gan ddiddymu'r drefn o newid lampau bob 3 blynedd gan arbed £97,000 y flwyddyn mewn costau cynnal goleuadau stryd a lleihau costau ynni ac allyriadau carbon.

Argymhellion

Mynegodd y Pwyllgor Craffu fodlonrwydd gyda'r arbediad ac ei fod yn gwella'r profiad i drigolion Gwynedd. ar yr amod:-

- a) bod yr Adran yn cadw golwg ar raddfa allbwn y goleuadau o ran diogelwch i'r cyhoedd
- b) eu bod yn trafod gyda Cyngorau Cymuned yng nghyd-destun diffodd rhannol os yn berthnasol

Effaith Disgwyliedig

Gweithredu arbediad effeithlonrwydd sydd yn arbed £97,000 y flwyddyn mewn costau cynnal ac yn lleihau costau ynni ac allyriadau carbon.

C. Pwyllgor Craffu Gwasanaethau

Cadeirydd Y Cyngorydd Peter Read
Is-gadeirydd Y Cyngorydd Beth Lawton

Cylch Gorchwyl

- Pobl Hŷn ac Oedolion
- Teuluoedd
- Plant a Phobl Ifanc
- Addysg
- Iechyd

Yn ystod y flwyddyn, cynhaliwyd tri Ymchwiliad Craffu (Addysg Gymraeg, O'r Ysbyty I'r Cartref (Rhan 2) ac Alltwen) a chraffwyd yn ffurfiol ar 22 o eitemau. Dyma restr ohonynt:-

- Gweledigaeth a Chyfeiriad Gwasanaethau Oedolion I'r Dyfodol
- Newidiadau yn y Gwasanaethau Anabledau Dysgu
- Adolygiad Strategol Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad – Diweddariad
- Ymchwiliad Craffu O'r Ysbyty I'r Cartref Rhan 2 – Adroddiad Terfynol
- Cynllun Trac
- Amodau Arweinyddiaeth a Modelau Amgen (Ysgolion)
- Ymchwiliad Craffu Addysg Gymraeg – Adroddiad Terfynol
- Ymchwiliad Craffu Gwasanaethau Cefnogol Addysg – Cytuno Briff
- Adroddiad Blynyddol Cwynion Gwasanaethau Cymdeithasol 2014-15
- Dechrau i'r Diwedd Oedolion
- Prosiect Her Gofal
- Adroddiad Gwerthuso Perfformiad 2014-15 Arolygaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC)
- Adroddiad y Panel Strategol Diogelu Plant ac Oedolion Bregus
- Galluogi o fewn Trefniadau Gwaith Newydd Gwasanaethau Cymdeithasol
- Adroddiad Cynnydd Prosiect Ansawdd Addysg
- Newidiadau yn y Gwasanaethau Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad
- Strategaeth Lletya Pobl Hŷn
- Trosolwg Perfformiad Maes Gofal – Chwarter 2 2015-16
- Rhaglen Waith yn deillio o Adroddiad Gwerthuso Perfformiad 2014-15 AGGCC
- Ethol Aelod Craffu I'r Panel Rhiant Corfforaethol
- Adroddiad Blynyddol y Gwasanaeth Addysg
- Adroddiad Tracio Cynnydd ar Argymhellion Ymchwiliad Craffu o'r Ysbyty I'r Cartref Rhan 2

Rhoddir manylion pellach ar waith ac argymhellion y ddau Ymchwiliad a hefyd ar rai o'r prif faterion a dderbyniodd sylw yn y Pwyllgor yn ystod y flwyddyn:-

3. Ymchwiliadau Craffu

Bu gwaith ar dri Ymchwiliad Craffu yn ystod y flwyddyn:

1a Ymchwiliad Craffu O'r Ysbyty I'r Cartref (Rhan 2)

Beth wnaeth y craffwyr

Sefydlwyd yr Ymchwiliad Craffu i weithio ar friff a gytunwyd gyda'r Aelod Cabinet Gofal a Chadeirydd Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr o ran trefniadau trosglwyddo cleifion o'r ysbyty i'r cartref

Nod yr Ymchwiliad oedd ystyried y materion canlynol:

- Addasrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau rhyddhau o safbwynt sicrhau'r canlyniadau gorau i gleifion hŷn, gan adnabod ac amlygu arferion da a meysydd sydd angen eu gwella.
- Addasrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau cydweithio rhwng y Bwrdd Iechyd Lleol a'r Cyngor o ran asesu, cynllunio a darparu gofal integredig a phriodol i gleifion hŷn sy'n cael eu rhyddhau o'r ysbyty.
- Rôl mudiadau Trydydd Sector o safbwynt cefnogi cleifion hŷn i ddychwelyd adref neu i fyw yn y gymuned.
- Adnabod enghreifftiau o arferion da o ardaloedd eraill ac amlygu'r rhai y gellir eu mabwysiadu a'u rhoi ar waith yng Ngwynedd/Gogledd Cymru.
- Llunio cyfres o argymhellion gwella i'w cyflwyno i'r Bwrdd Iechyd Lleol, Cyngor Gwynedd a mudiadau Trydydd Sector er mwyn ymateb i brif ganfyddiadau a chasgliadau'r ymchwiliad.

Argymhellion gan y Craffwyr i'r Cynghorydd Gareth Roberts, Aelod Cabinet Gofal Cyngor Gwynedd a Mr Peter Higson, Cadeirydd Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Dyma argymhellion gyda ✓ yn nodi bod argymhelliad wedi cael ei dderbyn

1 Cefnogi'r Trydydd Sector i gydlynu gwasanaethau ataliol a chefnogol yn y gymuned a sicrhau bod ganddynt adnoddau digonol i ddiwallu hyn ac i gynyddu dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth gweithwyr rheng flaen o wasanaethau'r Trydydd Sector.	✓ ✓
2 Asesu llwyddiant y Prosiect Gofal Canolradd a sicrhau dilyniant yn dilyn terfynu'r grant i ddelio gydag unrhyw ddiffygion sy'n parhau o safbwynt cynnal gwasanaeth y timau rhyddhau ysbytai, a thimau cymunedol yn llawn dros y penwythnosau.	✓
3 Cydweithio gyda Bwrdd Iechyd Hywel Dda I gytuno trefniant gyda Thîm Rhyddhau Ysbyty Bronglais I ryddhau cleifion I Dde Meirionnydd.	✓
4 Cyfarch rhai o wendidau'r trefniadau trosglwyddo cleifion gan roi sylw lle bo angen i lunio Cynllun Gofal newydd yn fuan ar ôl i'r claf gyrraedd yr Ysbyty.	✓
5 Deellir bod gwaith yn mynd rhagddo i wella sefyllfa prinder meddygon a nyrsys a bod angen cyfathrebu'r cynlluniau'n glir gan roi sylw arbennig i Ddwyfor a Meirionnydd.	✓
6 Adolygu'r Protocol Rhyddhau gan ymgynghori gyda budd-ddeiliaid allweddol gan gynnwys y cleifion a'r cyhoedd yn unol â Chynlluniau Iaith Cyngor Gwynedd a'r Bwrdd Iechyd.	✓
7 Asesu llwyddiant y gwaith sy'n mynd rhagddo ar waith Lean/Vanguard yn	

Ysbyty Alltwn I gyfarch y trefniadau biwrocraidd presennol er mwyn rhyddhau amser staff i ddelio gyda'u prif ddyletswyddau o ddarparu gofal a nyrsio.	√
---	---

Effaith Disgwyliedig

Derbyniwyd pob un o'r argymhellion gan yr Aelod Cabinet.

Ail-gynullwyd aelodau'r Ymchwiliad ym mis Ionawr a Chwefror I gyfweld â'r Swyddogion rheng flaen, i weld a fu gweithredu ar yr argymhellion. Yn ogystal ym mis Mawrth 2016, adroddwyd yn ôl i'r pwyllgor craffu gan yr Aelod Cabinet a Chadeirydd y Bwrdd Iechyd.

Roedd yr asesiad yn dangos bod peth gweithredu ar yr holl argymhellion a bod Argymhelliad 6 wedi'i gyflawni'n llawn.

Penderfynwyd nad oedd angen tracio pellach ar Argymhelliad 6 a bod cyflawniad ar weddill yr argymhellion yn cael eu trafod mewn cyfarfodydd anffurfiol ac yn y Gweithdy Craffu Blynyddol gan alw unrhyw fater yn ôl i'w graffu os bydd angen.

1b Ymchwiliad Craffu Addysg Gymraeg

Beth wnaeth y crafwyr

Sefydlwyd yr Ymchwiliad Craffu Addysg Gymraeg gan y Pwyllgor Craffu_Gwasanaethau er mwyn Asesu:

- sut y gweithredir Polisi Iaith yr Awdurdod ar lawr gwlad mewn ysgolion unigol,
- y graddau y mae'r ddarpariaeth yn gymorth i hybu'r defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg gan blant a phobl ifanc.

Argymhellion gan y Craffwyr i'r Cynghorydd Gareth Thomas, Aelod Cabinet Addysg

Dyma argymhellion gyda √ yn nodi bod argymhelliad wedi cael ei dderbyn

Argymhellion	
1. Er mwyn cryfhau a chysoni Polisi Iaith (Addysg) y Cyngor, dylai'r Cyngor ddiffinio'r hyn ydyw dysgu dwyieithog, gan gydweithio gydag ysgolion a sefydliadau hyfforddi athrawon i sefydlu addysgeg ddwyieithog gadarn sy'n addas ar gyfer holl ysgolion a disgyblion yr Awdurdod a meithrin sgiliau trawsieithu ymysg y staff.	√
2. Er mwyn cryfhau a chysoni gweithrediad Polisi Iaith (Addysg) y Cyngor, mae angen diffinio'n eglur natur ieithyddol holl ysgolion uwchradd Gwynedd fel ei fod yn glir i'r holl rhanddeiliaid beth yw natur ieithyddol yr ysgolion gan ddal yr ysgolion a'r Llywodraethwyr yn atebol am ei weithrediad.	√

<p>3. Er mwyn ceisio cynyddu'r nifer o ddisgyblion sy'n meithrin sgiliau hyfedr yn y Gymraeg a'r Saesneg, dylai'r Cyngor gydweithio gydag ysgolion i blethu'r polisi i ddatblygu sgiliau dwyieithog hyfedr gyda gweithrediad y Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd Cenedlaethol.</p>	√
<p>4. Dylid sicrhau fod canlyniadau arholiadau Saesneg yr un mor dda â'r Gymraeg, gan mai hyn yn ei dro fydd yn sicrhau llwyddiant y Polisi Iaith.</p>	√
<p>5. Er mwyn cynnal a datblygu sgiliau Cymraeg disgyblion yn unol â'r Polisi Iaith, dylai Ysgol Friars, gyda chefnogaeth y Cyngor, adnabod cyfleoedd i wneud cynnydd pellach o'r defnydd o'r Gymraeg ar draws y cwricwlwm a bywyd yr ysgol.</p>	√
<p>6. Sicrhau bod Llywodraethwyr pob ysgol yng Ngwynedd yn derbyn hyfforddiant ar ofynion y Polisi Iaith.</p>	√
<p>7. Er mwyn cryfhau amgylchedd ieithyddol Cymraeg a Chymreig yr ysgolion, dylai'r Cyngor sicrhau cefnogaeth i athrawon, cymorthyddion a staff atodol i ddysgu'r Gymraeg, deall gofynion y Siarter Iaith, a derbyn hyfforddiant Ymwybyddiaeth Iaith.</p>	√
<p>8. Er cysoni gweithrediad Polisi Iaith (Addysg) y Cyngor ar draws y sir mae angen sicrhau bod holl ysgolion Gwynedd yn cydymffurfio â'r Polisi gan ddal yr ysgolion a'r Llywodraethwyr yn atebol am ei weithrediad.</p>	√
<p>9. Er mwyn ceisio cynyddu'r nifer o ddisgyblion sy'n meithrin sgiliau hyfedr yn y Gymraeg a'r Saesneg, dylai'r Cyngor gydweithio gydag ysgolion i sefydlu'r arfer bod pob athro pwnc yn y cyfnod cynradd ac uwchradd yn monitro ac yn adrodd ar ddatblygiad sgiliau Cymraeg a Saesneg pob disgybl mewn adroddiadau cynnydd ac yn trafod eu datblygiad gyda'r disgybl a'u rhieni ar achlysur nosweithiau rhieni.</p>	√
<p>10. Sicrhau dilyniant ieithyddol cadarn rhwng CA2, CA3, CA4 a CA5 gan weithredu dulliau monitro cyson a phriodol, fyddai hefyd yn tracio cyfrwng iaith ar draws y cwricwlwm.</p> <p>(Argymhelliad Adroddiad ESTYN Tachwedd 2014: "olrhain fesul ysgol y cyfrannau o ddisgyblion cyfnod allweddol 4 sy'n dilyn cyrsiau drwy'r Gymraeg a gosod targedau i gynyddu hyn yn ôl amcanion eu strategaeth addysg cyfrwng Cymraeg".</p>	√
<p>11. Dylid sicrhau eglurder a chysondeb yn nulliau addysgu dwyieithog yn yr ysgolion gan feithrin sgiliau trawsieithu ymysg staff, gan ddiffinio'n eglur yr hyn ydyw dysgu dwyieithog gan fanylu ar:</p> <p>i.) faint o'r Gymraeg a'r Saesneg y dylid ei ddefnyddio i addysgu</p> <p>ii.) iaith ysgrifennu disgyblion mewn gwersi dwyieithog</p> <p>iii.) beth yw'r disgwyladau o safbwynt defnyddio'r Gymraeg/Saesneg mewn sgysiau a thrafodaethau dosbarth.</p>	√
<p>12. Sicrhau bod:</p> <p>i) y Siarter Iaith yn weithredol ymhob ysgol gynradd yng Ngwynedd</p> <p>ii) arfer dda ar weithredu'r Siarter Iaith a chefnogi ac annog defnydd disgyblion o'r Gymraeg mewn modd adeiladol yn cael ei rannu rhwng ysgolion</p> <p>iii) gwell cyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r we trwy gyfrwng y Gymraeg i gefnogi un o amcanion y Siarter Iaith. Dylai ysgolion wneud defnydd mwy helaeth o'r gwefannau, deunyddiau ac adnoddau ar-lein Cymraeg. Dylid cefnogi'r ysgolion i gyflawni hyn, lle bo'n briodol.</p>	√

13. Mae rhai o ddarganfyddiadau'r Ymchwiliad Craffu yn ymddangos yn adroddiad Trywydd ac argymhellir bod y Cyngor a'r Ysgolion yn gweithredu ar yr argymhellion yn yr adroddiad.	√
14. Dylai'r ysgolion gynnwys y disgyblion mewn trafodaethau am: i.) y Polisi Iaith ii.) y Siarter Iaith iii.) arferion iaith yr ysgol gan sicrhau eu perchnogaeth hwythau ar y polisi. Dylai pob ysgol sicrhau bod cyfleoedd i ddisgyblion ddeall a thrafod manteision dwyieithrwydd, amlieithrwydd ac arddel y Gymraeg.	√
15. Er mwyn cadw myfyrwyr sydd yn ceisio am yr ail radd yng Nghymru dylai'r Pwyllgor Craffu Gwasanaethau lobbio Llywodraeth Cymru i roi grant ar gyfer yr ail radd hefyd fel sydd yn digwydd yn Lloegr.	√
16. Dylid hyrwyddo a marchnata manteision dwyieithrwydd mewn cydweithrediad gyda phob ysgol ar draws y sir, gyda'r ysgolion hefyd yn marchnata'r manteision rheiny ar eu gwefan, ymysg rhieni a disgyblion.	√
17. Dylai'r Cyngor ddathlu llwyddiannau'r ysgolion a disgyblion y sir (bod canlyniadau profion yn y Gymraeg a'r Saesneg gystal â'i gilydd) a sicrhau bod yr holl ysgolion yn codi ymwybyddiaeth am y llwyddiannau hynny ar wefan yr ysgol.	√
18. Er mwyn cefnogi disgyblion o gartrefi di-gymraeg i arddel y Gymraeg, dylai ysgolion a'r Cyngor ddatblygu dulliau (megis sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith, sgyrsiau gyda darpar ddisgyblion/rhieni ayyb) i sefydlu agweddau sy'n rhoi gwerth ar y Gymraeg a dwyieithrwydd. Dylid sicrhau bod arferion da sy'n bodoli eisoes yn cael eu rhannu.	√
19. Er mwyn cryfhau amgylchedd ieithyddol Cymraeg a Chymreig yr ysgolion, dylai'r Cyngor gryfhau'r drefn o sefydlu gofynion ieithyddol swyddi mewn ysgolion wrth benodi staff newydd.	√
20. Dylid sicrhau fod pob ysgol yn gwneud defnydd llawn o'r Canolfannau Iaith, gan sicrhau atebolrwydd pob ysgol dros weithredu'r pecynnau ôl-ofal.	√
21. Dylai'r Cyngor ystyried sefydlu Canolfan Iaith i Fangor er mwyn cefnogi gweithrediad a chyflawniad y Polisi Iaith.	√
22. Sicrhau bod arfer dda yn cael ei rannu rhwng y Canolfannau Iaith a'r ysgolion.	√
23. Dylai'r Cyngor ystyried sefydlu darpariaeth addysg drochi benodol ar gyfer Ysgol Ardudwy (ac ysgolion a leolir mewn dalgylchoedd demograffig cyffelyb) er mwyn cefnogi gweithrediad a chyflawniad y Polisi Iaith.	√
24. Dylai'r Cyngor drafod gyda Phrifysgol Bangor, y posibilrwydd o osod safon benodol i ddatblygu sgiliau yn y Gymraeg a safon i ddatblygu sgiliau dwyieithog ar gyfer darpar athrawon fel rhan o'r safonau ar gyfer Statws Athro Cymwysedig (SAC).	√

Effaith Disgwyliedig

Derbyniwyd pob un o'r argymhellion gan yr Aelod Cabinet.

Nid ydi'r Argymhellion wedi cael eu tracio hyd yn hyn.

Ar ben hynny, sefydlwyd Ymchwiliad I waith Ffordd Gwynedd yn Ysbyty Alltwen. Mae disgwyl i'r Adroddiad gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu ym mis Tachwedd 2016.

4. Gwaith y Pwyllgor

Nodir isod rai o'r prif faterion sydd wedi derbyn sylw yng nghyfarfodydd ffurfiol y pwyllgor craffu yn ystod y flwyddyn.

2a Strategaeth Lletya Pobl Hŷn
<u>Beth wnaeth y Craffwyr</u> Roedd yr Aelodau Craffu'n croesawu'r cyfle i flaen-graffu'r Strategaeth allweddol hon er mwyn gwneud sylwadau i'r Aelod Cabinet Gofal cyn mynd am benderfyniad i'r Cabinet.
<u>Argymhellion</u> Gofynnwyd i'r Aelod Cabinet ddangos tystiolaeth ac i gyfarch y pwyntiau canlynol: <ul style="list-style-type: none">- Bod y Cyngor a'i Bartneriaid yn glir beth yw'r weledigaeth ar gyfer lletya pobl hŷn.- Bod y Cyngor a'i Bartneriaid yn cydweithio'n effeithiol i wireddu arbedion.- Beth yw amcan y gost o gyflawni'r strategaeth?- Ydi'r adnoddau ar gael?- A oes perygl y bydd y gost i rai defnyddwyr am rai gwasanaethau y tu hwnt i'w cyrraedd?- Beth fu mewnbyn pobl hŷn i'r strategaeth?- Ydi'r Cynllun Strategol, Strategaeth Gymunedol a'r Cynllun Datblygu Lleol yn cynnwys tafluniadau am anghenion lletya gwahanol grwpiau o bobl hŷn?- Ydi'r berthynas rhwng y Strategaeth Lletya a'r Cynlluniau Comisiynu'n glir?- Beth yw barn y rhan-ddeiliaid allweddol am y Strategaeth ddrafft – pobl hŷn bregus, darparwyr trydydd sector, cwmnïau'r sector breifat a sefydliadau cyhoeddus?- Sut mae'r Cynllun Comisiynu Pobl Hŷn a'r data o'r Datganiad Sefyllfa Marchnad wedi cyfrannu at y Strategaeth?- Bod stoc o dai hynafol mewn rhai ardaloedd ac felly yn amhosibl darparu gwllâu ysbyty yn y tai oherwydd maint penodedig i wely ysbyty a'r angen i ystyried opsiynau gwahanol yn yr ardaloedd hyn.- Bod angen cydnabyddiaeth ariannol ychwanegol ar gyfer rhai ardaloedd i gyfarch y twf mewn nifer o bobl hŷn sydd wedi ymddeol i'r ardaloedd hyn a'r gost o ddarparu gwasanaethau iddynt.
<u>Effaith Disgwyliedig</u> Sicrhau bod y Strategaeth mor gynhwysfawr â phosibl er mwyn dylanwadu'n effeithiol a phwrpasol ar gynlluniau tymor canolig a hir dymor yng Ngwynedd o safbwynt anghenion lletya.

2b Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiant

Beth wnaeth y Craffwyr

Mae'r Cyngor yn cynnal arolwg o faes Anghenion Dysgu Ychwanegol gyda'r nod o wella'r ddarpariaeth ar draws y Sir ac i wireddu arbediad o £808,466.

Rhodddwyd cyfle i'r Aelodau Craffu ystyried y Strategaeth ddrafft sy'n un o gonglfeini strategol y Cyngor i drawsnewid gwasanaethau a ddarperir i blant a phobl ifanc bregus y Sir.

Argymhellion

Gofynnwyd i'r Aelod Cabinet gyfarch y pwyntiau canlynol:

- Cynnig yr un lefel o sicrwydd i ddisgyblion a rhieni ag sydd ar gael dan y gyfundrefn bresennol.
- Yr angen i gyfarch anghenion llai dwys a gwneud hynny'n fuan.
- Y perygl y byddai ysgolion yn methu ymdopi'n ddigonol gyda phwysau ychwanegol yn sgil pwyslais y strategaeth ar i'r ysgolion wneud mwy yn enwedig mewn ysgolion bach.
- Y risg y byddai cyraeddiadau cymharol is rhai disgyblion gydag anghenion dysgu ychwanegol yn arwain at amharodrwydd gan ysgolion i'w cynnwys.
- Sut fyddwch chi'n mesur cynnydd y plant a pha effaith y mae'r ddarpariaeth a'r strategaeth newydd yn ei gael er y plentyn?
- Pryderon cyllidol yn sgil cost debygol ymestyn y ddarpariaeth hyd at 25 oed; a chostau ychwanegol cynnal gwasanaethau mewn ardaloedd
- Sicrhau bod trefniadau addas yn eu lle hyd nes y bydd y strategaeth newydd yn weithredol.
- Sicrhau cysondeb yn y ddarpariaeth yn y sector gynradd a chydweithio cadarn gyda'r sector uwchradd wrth drosglwyddo.
- A wnewch chi ddarparu hyfforddiant i gefnogi rôl Llywodraethwyr ysgolion?

Effaith Disgwyliedig

Gwella effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd y gwasanaeth gan ddarparu Ysgol Arbennig newydd a modern ar gyfer plant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol o fewn y Sir.

2c. Panel Strategol Diogelu Plant ac Oedolion Bregus

Beth wnaeth y Craffwyr

Mae'r maes diogelu yn un o brif gyfrifoldebau'r Cyngor, ac yn un o brif flaenoriaethau'r Cynllun Strategol.

Ystyriwyd adroddiad gan y Cyfarwyddwr Statudol ar waith y Panel yn ystod 2014-15 a sut fu i'r Panel ymateb i sylwadau gan yr Archwilwyr allanol. Cafwyd yn ogystal fraslun o waith y Panel ar gyfer 2015-16.

Argymhellion

- Fedrwch chi ddangos sut mae'r Panel yn gwneud gwahaniaeth i unigolion?

- A wnewch chi roi manylion i ni am faint o achosion chwythu'r chwiban a fu?
- Ydi'r ffaith eich bod yn ychwanegu polisi ar gyfer gwrth-fwlio 'cyber' yn awgrymu bod hyn yn broblem fawr yn y Sir?
- Ydi'r trefniadau cydweithio gydag ysgolion yn gweithio'n dda?
- Pryd fydd y Swyddog Diogelu Plant yn cychwyn?
- Gofynnwyd am ddiweddariadau i'r aelodau fel bod modd cadw golwg ar y pryderon a godwyd gan yr Archwilwyr allanol ar gartref preswyl Plas y Bryn, Bontnewydd.
- Mynegwyd pryder nad oedd cyfeiriad penodol at unigolion gydag anabledau dysgu.

Effaith Disgwyliedig

Mae herio gwaith y Panel yn gyhoeddus gan yr Aelodau Craffu yn fodd i sicrhau atebolrwydd am gynnal trefniadau effeithiol a chadernid ac addasrwydd y trefniadau hynny er budd pobl fregus y Sir.

2ch Galluogi o fewn Trefniadau Gwaith Newydd

Beth wnaeth y Craffwyr

Cynhaliwyd sesiwn rhagweithiol gyda'r Aelodau Craffu i asesu gwerth y trefniadau galluogi newydd ar y cyd gyda'r Bwrdd Iechyd sy'n cael eu cynnal yn ardal Eifionydd. Yn ystod y sesiwn gwnaed nifer o awgrymiadau gan yr Aelodau a nodir isod fel argymhellion.

Argymhellion

- Bod rhai unigolion angen mwy o ofal gan rai swyddogion (e.e. nyrs gymunedol, therapydd, gweithiwr cymdeithasol) a bod angen ystyried caniatáu i'r swyddog sy'n gwneud y cyswllt mwyaf gyda'r claf neu ddefnyddiwr i arwain ar o broses o asesu anghenion.
- Mae angen mesur sut mae'r trefniadau gwaith newydd yn ysgafnhau'r baich ar deuluoedd.
- Os ydi'r defnyddiwr yn teimlo'n well, ni ddylid bod angen asesiad pellach, fe ddylid derbyn gair y person ei fod yn teimlo'n well ac nad ydyw angen cefnogaeth i barhau.
- Bod angen targedu'r gefnogaeth ar gyfer pobl sydd wir ei angen.
- Croesawu'r cynllun ond ei bod yn hynod bwysig bod mesuryddion pendant ar gyfer mesur pa wahaniaeth a wna'r cynllun i unigolion.
- Nodir nad cyfrifoldeb y Pwyllgor Craffu yw ystyried cost y cynllun, awgrymir yn gryf bod y Pwyllgor Archwilio'n cynnal gwaith manwl i fesur cost y gwasanaeth newydd ochr yn ochr ag unrhyw gynnydd neu leihad mewn costau cynnal gwasanaethau eraill sy'n cael eu heffeithio yn sgil y trefniadau newydd.
- Rhaid bod yn glir ynglŷn â phryd mae unigolion yn cyrraedd eu hamcanion.
- Yr angen i ehangu'r cynllun i ardaloedd Meirionnydd a gweddill Dwyfor ac i fod ar gael 7 diwrnod yr wythnos.
- Bod angen trwytho swyddogion ar yr angen i roi'r unigolyn yn gyntaf.

Effaith Disgwyliedig

Cynllunio a darparu gwasanaethau gofal ac iechyd ar y cyd sy'n rhoi'r unigolyn yn y canol.

